

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 135

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 135", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 130.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid61970/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

EPISTOLA CXXXV.

Til **

Blant rare og selsomme Folk udi vor Norden, hvorpaa den ellers ikke er saa frugtbar som andre Lande, kand regnes Joh. Robeck en Svensk Autor. Samme Robeck er fød udi Calmar 1672. Han gjorde stor Fremgang udi Boglige Konster. Da han opholdt sig udi Upsal, for at forfremmes videre derudi, og Keyser Marci Antonini Reflexioner fulde ham i Hænderne, fattede han en yderlig Foragt for Verden. Men, saasom Universitetets Cantzler, der maaskee havde hans Lærdom mistænkt, ikke vilde tillade ham offentligten at disputere udi Upsal, forlod han af Fortrydelse sit Fæderne-Land og begav sig til Tydskland, hvor han af Jesviter lod sig overtale til at antage den Romerske Lærdom. Derpaa reysede han alle vegne om udi Italien. Efterat han længe havde omflakket, fik han Lyst til Fæderne-Landet igien, hvor han af Carolo 12. fik Frihed at forblive. Men efter samme Konges Død, vilde man ikke tillade ham som en Apostat og Jesvit at opholde sig længer i Sverrig; hvorudover han forlod Landet anden gang, og søgte de Romerske Stæder igien. Udi det Aar 1734. ankom han til Rintel, hvor han af Melancholie holdt sig inde udi sit Cabinet en lang Tiid. Endelig, efter at han der havde gjort sit Testament, og skikket de meeste af sine Sager og Skrifter til den lærde Funccius, som da opholdt sig paa samme Stæd, begav han sig eene udi en Baad, som han havde kjøbt, og roede fra Strand-Bredden med alles Forundring. Ingen vidste, hvad saadant vilde betyde: Men kort derefter fandt man hans døde Legeme udi Weser-Stømmen ikke langt fra Bremen; hvorudover ingen tvivlede om, at han jo af Tungsindighed havde taget Livet af sig selv, og blev man derudi bestyrket af et Skrift, som han havde efterladt sig, og som bemeldte Funccius var ombeden at lade publicere. Samme Skrift kaldes *Phi-*

Iosophiske Betænkning over Egen-Mord. Derudi stræber Autor at forsvare saadan Gierning, og til den Ende anfører alle de Argumenter, som kand tiene i hans Kram: Han viser, at Egen-Mord haver været agtet en heroisk Gierning blant de meest moraliserede Nationer, foregivende, at Lactantius og Augustinus ere de første, som saadant have fordømt. Han bevæbner sig med 12 efter hans Tanke Hoved-Beviis, hvilke dog alle ere lette at igiendrive. Det vigtigste synes at være dette. Et Menneske seer sig udi u-lægelig Sygdom: Han seer sig ingen Nytte at kunde gjøre i Verden; tvertimod, han seer sig alleene at være andre til Byrde: Han finder en idelig Smerte, der kand sette hans Taalmodighed paa Prøve: Hvorledes kand den siges at synde, der udi saadan Maade forkorter et unyttigt Liv, og tilligemed gjør Ende paa sin Lidelse? Men til dette Argument have Moralister forhen svaret tvende Ting; 1.) At jo større Lidelsen er, jo meere er Patienten at berømme, der stræber at opbie GUDs Time, og jo meere opbygger han sin Næste. 2.) At mange Svagheder, som holdes u-lægelige, ere dog formedelst Taalmodighed og Tillid til GUD overvundne og hævede. De fornuftigste Hedninge have været af samme Tanker, og have lignet Mennesker ved Skildtvagte, der ere satte paa visse Poste, hvilke de ikke maa forlade. Hvad man end kand sige herom, saa er det daarligt, med nogle at ville gjøre Selvmord til en heroisk Gierning. Jeg bifalder herudi deres Meening, som holde formasteligt at rose, og vanskeligt at undskylde det, skjønt jeg dog aldeles ikke underskriver Almuens og mange Geistliges haarde Domme, efterdi de nægte slige Folk Salighed og Naade hos GUD. Man maa for alting see til, at ingen Lærdom føres, hvorved Skaar gjøres udi GUDs Retfærdighed og Barmhiertighed, og hvorved en vrang Idée gives om hans hellige Egenskaber. Derefter indretter jeg min Theologie, og meener jeg, at min Heterodoxie selv derved kand undskyldes. Hvad kunde man dømme om den Regent, der lod see en stedsvarende Vrede og U-naade mod en Undersaat, efterdi han

udi Lidelse og Pine ikke øvede en Stoisk Bestandighed. At holde Stand udi slige Fristelser er en Qvalitet, som nærmer sig til Heroismum; hvorudover de, som udi store Smertes og Gienvordigheder lade Modet falde, kand heller ansees, som skrøbelige og ufuldkomne end som rebel-ske Undersaatter, der forskylde ævig Straf, og der have gjort sig uværdige til all Naade. Et er ey at kunde undskylde en Gierning, et andet er derfor at dictere ævig Straf. Erfarenhed lærer, at Mennesker have Livet kjær; hvorudover man kand slutte, at de som bedrive saadan Gierning, maa være overvældede af Angest, Lidelse og Gienvordighed, ja udi saadan Stand, som heller opvækker Medlidenhed end Vrede. Jeg tilstaaer, at de som udi saadan Tilstand tabe Modet, ikke bør undskyldes; jeg tilstaaer ogsaa, at Øvrigheden for Exempels Skyld gjør ikke ilde i at nægte dem christen Jord; men jeg holder derhos for, at deres Domme ere for haarde, som holde slige ælendige Mennesker uværdige til all Naade, helst, om de af Vildfarelse meene at ved saadan Gierning ikke syndes. GUDs Domme blive uden Tvivl i mange Ting anderledes end Menneskers Domme. Vi fordømme dem som udi store Lidelser lade see Utaalmodighed: Men GUDs hellige Egenskaber byde os at moderere vore Domme. Det Principium, som jeg herudi haver taget, foraarsager ogsaa, at jeg dømmer mildere om dem, der døe udi Fortvivelse, og agte sig GUDs Naade uværdige, end om ryggesløse Mennesker, der døe med samme Frækhed og Assurance, som de udi deres Levnet have ladet see; thi det første giver Prøve paa egen Foragt, en slags Ydmyghed og Frygt for GUD. Det andet viser Hovmod, liden Frygt for GUD, ja noget som nærmer sig til Atheismus. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CXXXVII.

Til **

Min Herre forundrer sig over, at et fornuftigt Menneske, helst som er oplyset i den Evangeliske Troe, kand lade sig overtale til at antage den Romerske Lærdom: og, saasom dog dette vises dagligen at skee, meener han, at alle saadanne Conversioner grunde sig paa verdslig Fordeel. Jeg tilstaaer gierne, at verdslig Interesse er Tønder til de fleste deslige Frafald; men jeg drister mig dog ikke til at sige, at den er til alle. Blant dem, som jeg herudi exciperer, er en af vore Landsmænd, den berømmelige Doct. Winslow, hvilken af ingen verdslig Fordeel, men alleene af Kiærlighed til Lærdommen haver antaget den Romerske Religion. Hans Catecheta haver været den Navnkundige Convertisseur Bosweth, efter hvilken han haver ladet sig kalde Jacques Benigne Winslow. Samme Bosweth haver fanget vor gode Landsmand med samme Garn, hvormed han forhen fangede den store General Turenne. Thi han betienede sig gemeenligen af et glimrende Argument, hvoraf skrøbelige Gemytter let kand blive slagne. Min Herre vil vel forundre sig over, at jeg siger skrøbelige Gemytter, naar jeg til Exempel anfører saadanne Mænd. Men alle, som have haft den Ære at kiende dem begge, vidne, at med all den Capacitet, som fandtes hos enhver af dem i sær, de vare distingverede ved en særdeles naturlig Simplicitet, ja saadan, som man med Sophistisk Theologie let kunde besnære. Det glimrende Argument, hvormed Bosweth fangede disse tvende Mænd, og hvormed han haver giort mange andre Conqveter, findes udi Turennes Historie, og er det selv samme, som Doct. Winslow ofte haver brugt mod mig og andre, som han vilde giøre til Proselyter. Det lyder saaledes: Naar man tilstaaer, at der er en af GUD aabenbaret Lov, da maa man iligemaade tilstaae, at der behøves en høy Myndighed, der ideligen